

Onderzoek naar nut en noodzaak van een kennisbundeling voor boomziekten en plagen.

Er is een grote toename van boomziekten en plagen in Nederland. Eikenprocessierupsen rukken op naar het Noorden van Nederland en zorgen voor jeuk en irritatie aan de huid, ogen en luchtwegen. De kastanjabloedingsziekte zorgt voor uitval van gehele lanen, die veelal al door andere oorzaken zijn verzwakt. Massaria zorgt voor breinbrekers onder beheerders, hoe gaan we hier mee om en gaan we deze bomen extra inspecteren. Voor het onderzoek en de aanpak naar deze ziekten zijn inmiddels verschillende initiatieven opgestart, geen van de initiatieven leidt echter tot een landelijke aanpak. De vraag blijft wat de volgende boomziekte of plaag wordt die Nederland zal overvallen. En hoe deze kan worden aangepakt.

Het succes van de Iepenwacht

De iepziekte is een goed voorbeeld van hoe kennisbundeling succesvol kan verlopen. Doordat gemeenten en provincie samenwerken met een adviesbureau als projectleiding en zich voor langere tijd hebben verbonden aan de Iepenwacht is de uitval van zieke iepen van meer dan 10% naar minder dan 1% uitval teruggedrongen. Door een subsidie vanuit het Waddenfonds kunnen er iepen worden herplant. Er zijn inmiddels veel verschillende iepen die meer resistent zijn tegen de iepziekte.

Meerdere goede initiatieven

Er zijn verschillende initiatieven om kennis en krachten te bundelen. De Iepenwacht is een goed voorbeeld van hoe kennisbundeling voordeel op kan leveren, ook de stichting Aesculaap heeft laten zien dat je door samen te werken kennis kunt verzamelen en nieuwe kennis kunt vergaren.

Door het onderzoek van Aesculaap is aan het licht gekomen dat de zieke kastanjes juist met rust moeten worden gelaten en er daardoor vaak weer bovenop kunnen komen. Het gebeurt echter nog regelmatig dat er gehele lanen moeten worden gerooid die niet meer te handhaven zijn. Aesculaap is er gekomen door de inzet van de Intergemeentelijke Studiegroep Boomverzorging (ISB).

Een initiatief dat minder goed is ontvangen is de Expertgroep Boomziekten, welke is ontstaan na een bijeenkomst van Boomzorg om een kennisplein op te zetten. Twee adviesbureaus en een onderzoeksinstelling hebben na het uiteenvallen van dit project samen de Expertgroep Boomziekten opgezet. Gemeenten vinden het echter moeilijk om met deze organisatie te werken omdat ze de stem van de gemeenten missen.

Kennis bij gemeenten neemt af

Na vele initiatieven is er nog steeds geen duidelijk punt waar gemeenten en adviesbureaus kennis kunnen delen en bundelen. Dit leidt tot een versnippering van kennis. De kennis bij gemeenten neemt langzaam af. Er zijn steeds minder gemeenten waarbij groen en grijs nog gescheiden zijn en waar een bomenspecialist in dienst is. De rijksoverheid wil geen geld steken in het samenbrengen van kennis, enkel wanneer ziekten en plagen schade toebrengen aan de handelssector en daarmee de economie.

Het is erg moeilijk om gemeenten en adviesbureaus samen te brengen, gemeenten zijn vaak bang dat adviesbureaus enkel meer geld proberen te verdienen aan de gegeven adviezen. Voor gemeenten is er ook geen organisatie die de gemeenten op het gebied van bomen kan vertegenwoordigen. De VNG houdt zich niet bezig met dergelijk beleid, Stadswerk is geen branche vertegenwoordigende organisatie en het ISB heeft geen juridische status. Wel kan het ISB als afspiegeling van de gemeenten dienen om een beeld te krijgen van de wensen van gemeenten.

Kennis delen is kennis vermenigvuldigen

Uit onderzoek is gebleken dat er veel vraag is naar kennis van boomziekten en plagen en kennis over het gebruik van bepaalde middelen/methoden. Voor individuele gemeenten is het erg moeilijk om in te springen op nieuwe boomziekten en plagen.

Door kennis te delen kun je kennis vermenigvuldigen. Er is een grote vraag naar samenwerking, toch blijft dit erg achter. Bij bestrijding van de eikenprocessierups zie je wel al steeds meer samenwerking optreden. Gemeenten hoeven niet langer zelf het wiel uit te vinden en kunnen gezamenlijk communiceren naar de burgers. Door samenwerking kan de uitval van bomen worden teruggedrongen.

Door bomen te behouden door ziekten en plagen te voorkomen blijft het straatbeeld en het landschap intact. De kosten die boomziekten en plagen met zich mee brengen kunnen worden teruggedrongen, niet alleen door de samenwerking maar ook door de kosten die worden bespaard op het inboeten van dode bomen. Ook zal er minder dubbel onderzoek hoeven plaatsvinden en kunnen lasten voor andere zaken zoals aansturing worden gedeeld.

Voor het opstellen van de modellen zijn de volgende eisen opgesteld aan de kennisbundeling:

- Het betrekken van alle diverse actoren, laat zien dat je samen wilt werken.
- Vertrouwen in de organisatie, zonder vertrouwen zal niemand investeren in kennis.
- Een sterke financiële basis, een gezond bedrijf moet vanaf de eerste dag geld opbrengen.
- Een goede binding met de organisatie voor langere tijd zorgt voor een stabiele relatie.

In mijn onderzoek komen twee opties naar voren die aan deze eisen voldoen:

A. Stichting

- Bestuurd door een afvaardiging van brancheorganisaties
- Handelt in opdracht van de besturende partijen, na overleg met de achterban.
- Basis voor financiering door de deelnemende brancheorganisaties
- Zorgt voor onafhankelijkheid door balans in de afvaardiging van brancheorganisaties.

B: Coöperatie

- Iedereen kan lid worden van de coöperatie, zowel bedrijven, organisaties en natuurlijke personen
- Verkozen bestuur vanuit de leden, zorgt voor een vlotte besluitvorming
- Financieel gezond door het coöperatieve vermogen.
- Handelt aan de hand van de vraag van de markt en de leden.

Kiezen voor een coöperatie

Wanneer we deze organisaties vergelijken met de gestelde eisen, zien we dat bij de coöperatieve vorm meer actoren de mogelijkheid hebben om lid te worden. Met name de sterke financiële basis is een groot pluspunt voor de coöperatie, maar ook de binding met de organisatie is sterker. Het vertrouwen vanuit de markt is voor beide opties ongeveer gelijk.

Hieruit kunnen we concluderen dat de Coöperatie het beste model is om kennis te bundelen. Met deze coöperatie kan er worden begonnen om de kennisversnippering om te zetten in een kennisbundeling.